



## Adli Belge İncelemelerinin 780 Olgu Üzerinden Değerlendirilmesi; Trabzon, 2007-2013

Evaluation of Questioned Document Examination of 780 Cases; Trabzon, 2007-2013

Hasan Okumuş<sup>1</sup>, Güven Seçkin Kırcı<sup>1</sup>, Halil İlhan Aydoğdu<sup>1</sup>, İsmail Birincioğlu<sup>1,2</sup>, Erdal Özer<sup>1,2</sup>

<sup>1</sup>Karadeniz Teknik Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalı, Trabzon

<sup>2</sup>Karadeniz Teknik Üniversitesi Adli Bilimler Enstitüsü, Trabzon

### Özet

**Amaç:** İnsan vücudunda anatomik nörolojik ve fizyolojik bir dizi sistemin çalışması sonucu gerçekleştirilen karmaşık bir eylem olan el yazısı ve imza, kimlik tespitinde yararlanılan ve hala güncelliğini koruyan önemli bir parametredir. El yazısı ve/veya imza ile oluşturulan belgelerin bilimsel olarak incelenmesi neredeyse 100 yıldır adli bilimlerin ayrılmaz bir parçası olmuştur.

**Gereç ve Yöntem:** Bu çalışma Trabzon il ve ilçelerinden yasal mevzuat çerçevesinde resen bilirkişi ataması ile rapor tanzim edilmek üzere bir belge inceleme bilirkişisine verilen adli belge dosyaları üzerinde yapılmıştır.

**Bulgular:** Çalışmada kayıtlı 780 olgu geldikleri adli merciler, inceleme konusu belge adetleri, türleri ve nitelikleri, sorular, elde edilen sonuçlar ve raporların teslim süreleri yönünden incelenmiştir.

**Sonuç:** Sonuç olarak ülkemizde laboratuvar eksikliğinden çok tecrübeli ve bilgili uzman açığı ciddi bir sorun olmakla birlikte belgeler belirli bir formata veya standarda sahip olmadıklarından incelemelerde kıyaslanacak örnek materyal bulma konusunda çok güçlükler yaşanmaktadır. Bu hususta ciddiyetle çalışılmalı ve belgelere bir standart getirilmelidir.

**Anahtar Kelimeler:** Yazı, İmza, Belge İnceleme, Trabzon.

### Abstract

**Objective:** Handwriting and signatures are the result of a complex series of neurological, anatomical and physiological systems in the human body's and also they are important parameters and still maintains its topicality in determining identity.

**Materials and Methods:** Scientific examination of the handwriting and/or signatures are nearly 100 years integral part of forensic science. In this study we evaluated expert examination which were conducted on expert forensic document files in Trabzon province.

**Results:** In this study 780 cases were evaluated according to Judicial authorities, document numbers, types, questions, delivery times.

**Conclusion:** As a result, many difficulties were experienced in our country such as inadequate experienced experts lack of laboratories, inadequate comparable samples and lack of specific format or standards of documents. In these kinds of works experts must work seriously and standardization of the documents must be ensured.

**Keywords:** Handwriting, Signature, Questioned Documents, Trabzon.

### 1. Giriş

Yargıtay; belgeyi "hukuki bir hüküm ifade eden, bir hakkın doğmasına, bir olayın kanıtlanmasına yarayan yazılar" olarak tanımlamaktadır. Bu tanımlamadan belgenin; yazılı olması, yazının kanıt oluşturabilme niteliğinin bulunması, kimliğinin bulunması, hukuki sonuç doğurması ve hukuki varlığının olması anlaşılmalıdır. Yazının kanıt oluşturabilmesi için bir içeriği bulunmalıdır. Bu nedenle açığa atılan imzanın üstünün doldurularak içeriğin meydana getirilmesi eylemi Türk Ceza Kanunu (TCK) Madde:155-156 sahtecilik değil, güveni kötüye kullanma olarak kabul edilmiştir. Hukuki niteliği olmayan bir belge üzerinde yapılan bir sahtecilik işlemi suç oluşturmaz. Burada tanımlanan esasen yazılı belgelerdir. Belgeyi "hukuki bir hüküm ifade eden, bir hakkın doğmasına ve bir olayın kanıtlanmasına yarayan her türlü materyal" olarak tanımlamak daha doğru olacaktır. Zira duvar üzerine yazılmış yazıların, ses

ve görüntü kaydı bulunan kaset, CD, DVD, flashdisk gibi malzemeleri, bir olay sırasında çekilmiş fotoğrafların, bir tarladaki araç lastik izlerinin, kapağının sahte olduğu iddia edilen bir içecek şişesinin de belge olarak tanımlanması yanlış olmayacaktır (1, 2,3).

İnsan vücudunda anatomik nörolojik ve fizyolojik bir dizi sistemin çalışması sonucu gerçekleştirilen karmaşık bir eylem olan el yazısı ve imza kimlik tespitinde yararlanılan ve hala güncelliğini koruyan önemli bir parametredir. Zaman içerisinde harf, kelime veya imzalarda oldukça fazla oranda kullanılan gramaların sıkça tekrarlanmalarından dolayı gerçek formasyonları kaybolmakta, yazı otomatizasyon kazanmakta kişisel alışkanlıklar yazıya yansımakta, bir anlamda yazı özgünleşmektedir (4,5,6). Farklı kişilere ait el yazıları; öğrenildiği okul, yazı sistemi ve öğretmen, yer ve zaman, aile, dil ve kültür gibi faktörlerle birbirine kısmen benzerlikler içerebilmektedir. Yazıyı aynı okulda, aynı öğretmenden ve aynı zaman diliminde öğrenmiş olan kişilerin yazı özellikleri birbirine benzerlikler gösterebilmektedir (5,7,8). Bir el yazısı öğrenildiği zaman taklit özellikleri göstermekte olup, zamanla

gelişir ve çok geniş farklar ve sapmalar ortaya çıkar. Çocukların yazı örneklerinde ayırıcı farklar bulmak zordur, zira şartlı refleks modelleri henüz yazanın kişiliğini gösterecek şekilde gelişmemiştir. Bazı yetişkinler ise hayatları boyunca çocukluklarında öğrendikleri şekilde yazarlar. Bu kişiler genellikle öğrenime devam etmeyen ve yazıyla ve imzayla çok meşgul olmayan kişilerdir. Aşırı yaşlılık ve hastalıklar mutlaka göz önünde bulundurulmalıdır (8,9). Zaten el yazısı karşılaştırmaları farklı kişilerin aynı yazıyı yazamayacağı esası üzerine kuruludur. (10,11)

Her ne kadar günümüzde gerek ülkemizde ve gerekse tüm dünyada ciddi ilerlemeler sağlansa da bu alanda beklentiler yine de çok üst düzeydedir. Adli makamlar, avukatlar veya taraflar incelemelerden tatmin olmamaktadırlar. Adli merciler özellikle yazı-imza incelemelerinde her zaman kati sonuç beklentisi içindedirler. Bilirkişiler ise hizmeti kaybetme kaygılarından eksik evrakla sonuca gitme çabası içerisine girmektedirler. Oysa elde edilebilecek yeni belgelerle sonucun değişebilme ihtimali öngörülebilmeli ve doğabilecek vahim sonuçlara izin verilmemelidir. (10)

Adli belge incelemelerinde en önemli başlıklardan biri "sahtecilikler"dir. Bu başlık altında yazı imza sahtecilikleri olabileceği gibi fiziki veya kimyasal tahrifatlar, mühür kaşe sahtecilikleri, basılı materyal, kağıt sahtecilikleri, fotoğraf değişiklikleri v.s. de olabilmektedir (12). Sahtecilik Türk Dil Kurumu (TDK) sözlüğünde "sahte işler yapma, düzmecilik, sahtekarlık" olarak tanımlanmaktadır. Belge sahteciliği ise "hakiki olmayan bir belgenin imali (tümünden sahtecilik) ve bunun hakiki bir belge gibi kullanılması ya da üzerinde tahrifat yapılmış hakiki bir belgenin (kısmi sahtecilik) kullanılması olarak tanımlanabilir (2,4,13,14,15). Sahtecilik konuları ile ilişkili bir kavram da "iğfal kabiliyeti-aldatma yeteneği" hususudur. Eski yıllarda bilirkişilere sıklıkla sorulan hususlardan olmakla birlikte 2005 yılında yenilenen TCK ve Ceza Muhakemesi Kanunu (CMK) ile artık adli makamlar tarafından yorumlanması istenen bir kavramdır. Ancak hala bilirkişi görüşüne başvurulmuş hususlardandır (1,2,12,13). Belge incelemelerinde "iz incelemeleri" de önemli bir yer tutmaktadır. En sık sorulan ise el parmak izleridir. Ancak avuç izleri, ayak izleri, burun ve kulak izleri, diş izleri, lastik izleri v.s. zaman zaman adli olaylara konu olabilmektedir (1).

## 2. Gereç ve Yöntem

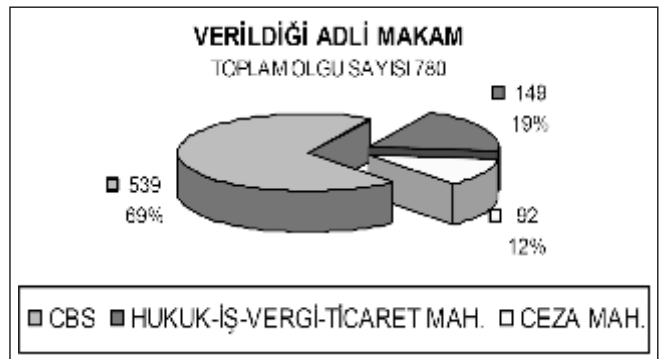
Belgelerin yazı imza aidiyeti ve sahtecilik yönünden bilimsel olarak incelenmesi neredeyse 100 yıldır adli bilimlerin ayrılmaz bir parçası olmuştur. Geçmişten günümüze pek çok teknolojik gelişim sağlanmasına rağmen yazı ve imzaların deneyimli uzmanlar tarafından öncelikle makroskopik olarak değerlendirilmesinin değerinde hemen hemen hiçbir azalma

olmamıştır. Bu çalışma Trabzon il ve ilçelerinden yasal mevzuat çerçevesinde re'sen bilirkişi ataması ile rapor tanzim edilmek üzere bir belge inceleme bilirkişisine verilen adli belge dosyaları üzerinde yapılmıştır. Kısıtlı laboratuvar şartları altında da yapılırsa bu çalışma ile Trabzon ilinin belge sahteciliği profiline bakma ve bu alanda Trabzon ilinin niteliksel ve niceliksel verilerinin elde edilmesi, konunun ayrıntılarına inilmesi, olumlu ve olumsuz yönlerinin irdelenmesi ile ileride yapılacak bölgesel yada ulusal benzer çalışmalara ışık tutması ve alanla ilgili yaşanan sorunların temeline inilmesi ve çözüm önerileri getirilmesi hususunda fayda sağlayacağı düşünülmüştür.

Çalışma adli belge inceleme bilirkişisine mahkemeler ve C. Savcılıkları tarafından yaklaşık 10 yıl içinde re'sen verilen 780 adli belge inceleme dosyası üzerinde yapılmıştır. Bilirkişiye belirtilen sürede verilen dosyaların tümü çalışmaya dahil edilmiştir. Çalışmada kayıtlı 780 olgu geldikleri adli merciler, inceleme konusu belge adetleri, türleri ve nitelikleri, sorular, elde edilen sonuçlar ve raporların teslim süreleri yönünden incelenmiştir. Çalışmada elde edilen veriler SPSS 22.0 (Statistical Package for Social Science) bilgisayar programına yüklenerek değerlendirilmiştir.

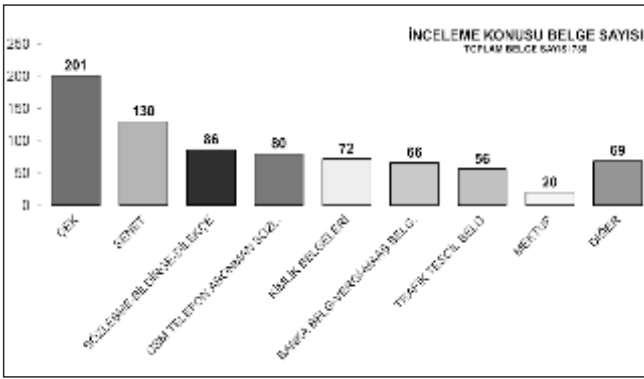
## 3. Bulgular

Olguların tamamı Trabzon ili merkez ve ilçelerinden gelmiştir. 539 olgu (%69) soruşturma ilk safahatı olarak Cumhuriyet Başsavcılığı hazırlık veya soruşturma kalemlerinden gelmiştir. 241 olgu (%31) ise çeşitli ceza ve hukuk mahkemelerinden gelmiştir (Grafik-1). 2 olgu hariç diğer tüm olgularda adli dosya mevcuttur ve incelemeye dahil edilmiştir. İki olguda ise her ne kadar dosya bulunmamakla birlikte bazı adli dokümanlar mevcuttur. Üzerinde şüphe bulunan inceleme konusu belgeler 714 olguda asıl 84 olguda ise surettir (belgelerin 18'inde hem asıl hem de suret belge vardır). Hem asıl hem de suret şeklinde inceleme konusu belge içeren 18 olgu hariç tutulursa incelenen belgelerin %91'i asıl, %9'u surettir (Grafik-1).



**Grafik 1.** Belge inceleme dosyalarının verildiği adli makam.

En fazla incelenen belgeler çek ve senetlerdir (toplamda 331 olgu-%42). 201 olguda çek, 130 olguda senet, 86 olguda sözleşme-bildirge-dilekçe, 80 olguda telefon abonman sözleşmesi, 72 olguda kimlik belgesi, 66 olguda çek senet dışındaki banka belgeleri-vergi-maaş belgeleri, 56 olguda trafik tescil belgeleri, 20 olguda mektup, sorulmuştur. Bir dosya içinde bir veya birden fazla sayı ve türde belgeler incelenebilmektedir. Ancak çoktan aza doğru bir sıralama yapmak gerekirse çekler, senetler, sözleşmeler, kimlik belgeleri ve trafik tescil belgeleri yoğunlukla incelemeye gönderilen adli belgeler olmuşlardır. Geriye kalan 69 olgudaki belge türleri daha az sıklıkla incelenen belgelerdir (Grafik-2).



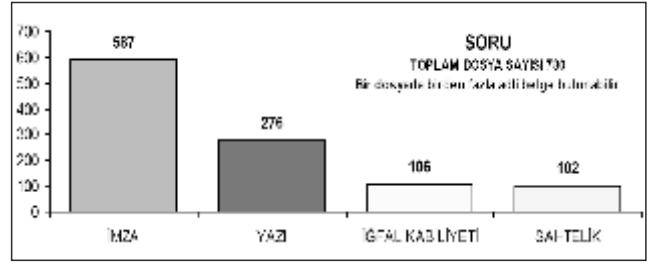
Grafik 2. Sıklıklarına göre inceleme konusu belge tür ve sayıları.

İncelenmesi istenen belge adedine bakıldığında büyük oranda tek belgenin (528 olgu-%68) incelemeye gönderildiği görülmektedir. 189 olguda (%24) 2-5 belge, 30 olguda (%4) 6-9 belge, 19 olguda (%2,4) 10-19 belge, 11 olguda (%1,4) 20-99 belge ve 3 olguda ise (%0,4) 100 ve üzeri belge vardır.

Karşılaştırma amaçlı gönderilen belge sayılarına bakıldığında; 6 olguda tek (%0,75) 320 olguda (%41,1) 2-5, 181 olguda (%23,2) 6-9, 251 olguda (%32,2) 10-19, 20 olguda (%2,5) 20-99 ve 2 olguda (%0,25) 100 ve üzeri sayıda belge vardır. Yazı imza aidiyeti olgularında karşılaştırma belgeleri gönderilmekte sahtecilik veya işgal kabiliyeti olgularında ise genellikle karşılaştırma belgesi bulunmamaktadır.

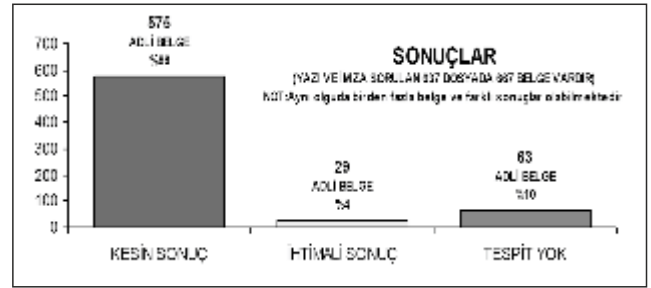
Yazı-imza incelemesi istenen toplam 637 olgunun 587'sinde (%92) istiktab tutanağı (resmi makamlar huzurunda alınmış örnek yazı-imzalar) vardır, bu 587 olgunun da 453'ünde (%77) istiktab tutanağı ile birlikte ifade tutanağı da mevcuttur. Bu iki tür belge en sıklıkla ilgi gösterilen karşılaştırma belgeleridir.

587 olguda (%75) imza, 276 olguda (%35) yazı, 106 olguda (%13,5) işgal kabiliyeti, 102 olguda (%13) sahtelik sorulmuştur. Bir olguda tek soru olabildiği gibi birden fazla soru sorulan olgular da az değildir. Örneğin yazı imza birlikte sorulan olgu sayısı 240'tır (Grafik-3).



Grafik 3. İncelenmesi istenen hususlar (soru).

Yazı ve/veya imza incelemesi istenen toplam 667 belgede eli ürünü "olduğu"/"olmadığı" şeklinde kesin ifadeyle sonuç bildirilen belge sayısı 575'dir (%86). 29 belgede (%4) tam bir kesinlik içermemekle birlikte eli ürünü "olduğunun kabulü gerektiği"/"olmadığının kabulü gerektiği" şeklinde ihtimali sonuç verilmiştir. 63 belgede (%10) ise tespit yok denilmiştir. Aynı dosyada birden fazla belge incelendiği için değişik sonuçlar verilebilmektedir. Örneğin aynı dosyadaki bir belge üzerinde eli ürünü olduğu sonucu verilirken diğer bir belgede tespit yok sonucu verilebilmektedir. Tespit yok denilen olguların 56'sı asıl (%89), 7'si (%11) suret belgedir (Grafik-4).



Grafik 4. Rapor sonuçları.

Adli belgelerin incelenme sürelerine bakıldığında; dosyaların alınması, incelenmesi ve teslim süreleri dahil olmak üzere 616 olguda (%79) raporların 1 hafta içinde teslim edilmiş oldukları saptanmıştır. Çok sayıda belge içeren dosyaların incelenmesi zaman almakla birlikte teslimde 1 ayı geçen dosya bulunmamaktadır.

Sadece 29 olgu (%3,7) eksiklikleri giderilerek dosyanın tekrar gönderilmesi amacıyla iade edilmiş, geri kalan tüm olgulara sonuçlu rapor tanzim edilmiştir.

#### 4. Tartışma

Çalışmamızda en fazla olgu (%69) Cumhuriyet Savcılıklarından soruşturma aşamasında gönderilmiş ve mahkemelerden incelemeye gönderilen iş sayısı belirgin şekilde az olmuştur. Ancak gerek resmi laboratuvarlardan ve gerekse diğer bilirkişilerden de hizmet alındığı düşünüldüğünde bu veriye bir anlam yüklenemeyeceği aşikardır.

Adli belge incelemelerinde her ne kadar sorgulanan belgenin çoğunlukla tek olduğu çalışmamıza paralel olarak diğer çalışmalarla ortaya konmuşsa da nadiren de olsa yüzlerle hatta binli sayılarla ifade edilen inceleme konusu belge ile karşılaşılabilmesi unutulmamalıdır. En sık incelemeye gönderilen belgelerin çek-senet ve sözleşme türü belgeler olduğu dikkat çekmektedir. İncelenecek belgelerin asıl olması sağlıklı bir sonuca ulaşmak adına her zaman tercih sebebidir. Ancak fotokopi belgelerden inceleme yapılmaz diye katı bir kural da bulunmamaktadır. Öyle ki suret belgelerinde zaman zaman ihtimali sonuçlar verilebilmekle birlikte belgeler asıl bile olsa bazen tespit yok şeklinde kanaate varılmaktadır. Bundan şunu anlıyoruz ki belgelerin özgünlükleri ve özellikleri önemlidir. Kesin netice verilen olgu sayısı (575) ihtimali sonuç verilen (29) veya tespit yok denilen olgu sayısına (63) göre oldukça fazladır. Ne kadar fazla tanı unsuru varsa sonuca gitmek o kadar kolay olacaktır (4).

İmza incelemesi tartışmasız şekilde en fazla sorulan husustur. Onu yazı incelemesi, iğfal kabiliyeti ve sahtelik takip etmektedir. Bu hususta konu ile ilgili yayınlarla benzerlik arz etmektedir (16). İğfal kabiliyetinin teknik bir inceleme mi yoksa hukuksal bir değerlendirme mi olduğu hususu hep tartışma konusu olmuştur (3,4,12).

Bir imzanın sadece suret olması tespit yok sonucunu doğurmamakta, özellikle imzaların suret olmalarından ziyade çok basit tersimli olmaları, önemli tanı unsurları içermemeleri halinde asıl olsalar bile aidiyetlerinin tespitinde güçlükler yaşanmaktadır. Nitekim çalışmamızda "Tespit yok" olarak sonuç verilen olguların %89'u asıl belge olmasına rağmen sadece %11'i suret belgedir. Yine sadece fotokopi olduğu için inceleme yapılması sakıncalıdır gibi bir yanlış algı söz konusudur oysa her belge kendi öznel koşullarında değerlendirilmelidir.

Adli belgelerin incelenme sürelerine bakıldığında; dosyaların alınması, incelenmesi ve teslim süreleri dahil olmak üzere %79 olguda raporların 1 hafta içinde teslim edilmiş olmaları, çok sayıda belge içeren dosyaların incelenmesinin zaman aldığı bilinmekle birlikte teslimde 1 ayı geçen dosya bulunmaması sürecin resmi laboratuvarlara göre oldukça hızlı işlediğini göstermektedir.

İnceleme ve raporlandırma sürelerinde bilinen resmi laboratuvarlara göre daha süratli davranılması, raporların erken teslimi dikkat çekici hususlardandır. İncelemelerin hızlı olması yanında dosyaların elden alınıp elden teslimi de sürecin kısıtlılığına katkı sağlamaktadır.

Deneyimli uzmanlar eşliğinde elden özel yada re'sen bilirkişilik hizmetinin olumlu yönlerine bakıldığında;

- Aşırı derecede yüksek miktarda cihazlar olmaksızın da belge inceleme hizmetlerinin; konusunda deneyimli ve

bilgili bilirkişiler tarafından yürütülebilir olması ve ekonomik katkı sağlaması,

- Dosyalarda saptanan eksik hususların iade yapılmaksızın mahallinde sözlü iletişimle süratle temin edilebilmesi,
- Gerek postalama ve gerekse inceleme safahatlarında geçen sürelerin en aza indirilerek adli sürece hız kazandırılması,
- Belgelerin elden teslim edilerek güvenlik zaaflarının en aza indirilmesi ve postalama ve resmi prosedürlerde geçen yorucu süreçlerin ortadan kaldırılmış olması,
- Belli merkezlere iş yığılmasının önüne geçilerek dosyalara yeterli zaman ayrılmasının ve bu sayede de karışıklıklar yaşanmaksızın doyurucu içerikli ve gerekçeli raporlar hazırlanabilmesinin önünün açılması pozitif yönler olarak değerlendirilebilir.

Negatif sayılabilecek hususlar da bulunmakla birlikte pozitif yönler yanında oldukça azdır ve istenildiği takdirde giderilebilir türdendir. Bu hususlara bakılacak olursa; çalışanların önemli bir kısmında bu alan ile ilgili uzmanlık belgelerinin olmaması dikkat çekicidir. Bu alanda çok iş ve az eleman olması ve net bir şekilde tanımlanmaması pek çok meslek grubundan kişilerin sadece rant elde etmek amaçlı olarak alanla ilgili görünmesi sonucunu doğurmakta, yeterli bilgi ve deneyime sahip olmadan hatalı veya eksik raporlar hazırlanması nedeniyle de bu konuda bilgi kirliliğine yol açmaktadır. Laboratuvar imkanlarının kısıtlılığı özellikle sahtelik sorulan olgularda sıkıntı yaratabilmektedir. Adli mercilerin sadece çok sınırlı sayıdaki bazı resmi laboratuvarları muhatap almaları hatta bunlar haricinde alınmış raporları yeterli görmeyip bu resmi laboratuvarlardan teyitleri anlamında yeniden rapor talep etmeleri negatif yönler olarak değerlendirilebilir.

Adli belge incelemelerinin; bir yönüyle ekonomik getirisine bakılarak pek çok meslek grubunun sahiplenmeye çalıştığı ama bir yönüyle de çok rahatlıkla varılabilecek hatalı sonuçlarla büyük adli problemlere yol açılması yüzünden istenmemesi ironik bir durumdur. Belge incelemeleri gerek ulusal gerekse uluslararası alanda Adli Bilimlerin önemli bir dalıdır. Ne yazık ki hali hazırda formel bir eğitimi yoktur. Ancak adli mercilerin bu alanda uzman bilirkişilere şiddetle ihtiyacı bulunmaktadır. Alanla ilgili sadece derneklerin çalışmaları ihtiyacı karşılamamaktadır. Esasen bu konuda yeterli teorik ve laboratuvar deneyimi içeren formel eğitimler verilerek (adli) belge inceleme uzmanlık unvanlığının yolu açılmalıdır (17).

Evvelce 5271 Sayılı Ceza Muhakemesininin 63-73 arası maddelerinde bilirkişilik ile ilgili yasal düzenlemelere yer verilmiştir. Bilirkişiliğin standartlarını ortaya koyacak olan "Bilirkişilik Kanunu Taslağı" adil, güvenilir, nitelikli ve hızlı

raporlar elde edilebilmesi için bir an önce yasalaşarak yürürlüğe girmelidir. Bilirkişilik Kanunu ile ilk defa bilirkişilik konusunda kurumsal bir yapı kurulmakta, bilirkişilerin nitelikleri, bilirkişiliğe kabulleri, bilirkişilerin uyacağı kurallar, bilirkişilik sicili, bilirkişilerin denetimleri, bilirkişilere uygulanacak müeyyideler düzenlenmektedir (18,19).

## 5. Sonuç

Söz konusu alanda rapor tanzim etmek için yüksek maliyetli cihazlara ihtiyaç duyulan olgu sayısı oldukça sınırlıdır. Diğer bir deyişle bu alanda cihazlara ihtiyaç duyulmadan bilgili ve deneyimli insan gücü ile ve bazı küçük ışık kaynakları, mercekler ve basit bilgisayar programlarıyla olguların büyük çoğunluğunda beklenen düzeyde rapor tanzim edilebilmektedir. Bu alandaki en önemli sorun laboratuvar eksikliği değil tecrübeli ve bilgili uzman eksikliğidir. Ayrıca ülkemizde belgeler belirli bir formata veya standarda sahip olmadıklarından incelemelerde kıyaslanacak örnek materyal bulma konusunda çok güçlükler yaşanmaktadır. Bu hususta ciddiyetle çalışılmalı ve belgelere bir standart getirilmelidir. Keza halen üzerine çalışılmakta olan bilirkişilik kanun taslağının da bir an önce yasalaşarak yürürlüğe girmesi adli belge incelemeleri alanında standardizasyonu ve kaliteyi sağlayacağı inancındayız.

## Kaynaklar

1. Aşıcıoğlu F, editör. Adli Belge İncelemesi, Beta Basım A.Ş., İstanbul. 2005: 175-6,228-78.
2. Polat O. Adli Tıpta Bilirkişilik. Seçkin Yayıncılık. 2013: 257-65.
3. İplikçi Ş. El Yazıları ve İmzaların Kriminal Yönden İncelenmesi. Marki Ofset, İstanbul, 2001: 117-8, 187.
4. Aşıcıoğlu F, editör. Adli Bilimlerde El yazısı ve İmza İncelemeleri. Öner Matbaacılık, 1. Bası, İstanbul, 2007: 33-121, 126, 130.
5. Bafra J. El Yazısı İncelemelerinde “Kişisel Yazı Unsurlarının İsteyerek Değiştirilmesi” Problemi ve Kimlik Belirlenmesi. Sosyal Bilimler Doktora Tezi. İstanbul.1995;18-9.
6. Slyter SA. Forensic Signature Examination, Charles C Thomas Publisher, Springfield, Illinois, USA. 1995: 3-25.
7. Bafra J. İmza Yazı ve Adli Belge İncelemeleri. Ufuk Matbaası, İstanbul. 2006: 41.
8. Çetin M. İmzalarda Zaman İçerisinde Meydana Gelen Değişiklikler. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul. 1998;2-3.
9. Morris RN. Forensic Handwriting Identification. Academic Press., California, USA, 2000: 1-21.
10. Birincioğlu İ. Yazı-İmza ve Sahtecilik ile İlgili İncelemelerde Dikkat Edilmesi Gerekli Hususlar. 3. Tıp Hukuku Günleri Adli Belge İncelemeleri Kitabı, İstanbul. 2013: 56-60.
11. Çiçek N. Hukuksal Geçerlilik Bakımından Resmî Belgelerin Biçimsel Özellikleri. Amme İdaresi Dergisi. 2007; 40-4, 133-153.
12. Hilton O. Scientific Examination of Questioned Documents. CRC Press LLC, 1993: 95-134.
13. Kurtuş Ö. Adli Tıp Açısından Grafolojinin Önemi. Uzmanlık Tezi. İstanbul. 1992: 59-68, 82-3.
14. Birincioğlu İ, Özkara E. Adli Belge İncelemelerinde Bilinmeyenler, Örneklerle Yazı ve İmza Analizi ile Islak İmza Kavramı. Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 2010: 403-33.
15. Levinson J. Questioned Documents A Lawyer's Handbook. Academic Pres. 2001: 137-41.
16. Birincioğlu İ, Çakır İ, Uzun M, Bütün C, Yılmaz R, Kurtuş Ö, Can M, Yolcu K, Temur Y. 2002-2004 Yılları Arasında İstanbul İlinden Adli Tıp Kurumu Başkanlığı Fizik İhtisas Dairesi Adli Belge İnceleme Şubesine Gönderilen Dosyaların Değerlendirilmesi. V. Anadolu Adli Bilimler Kongresi (Samsun) Bildiri Özet Kitabı. 2006: 23.
17. Ellen D. The Scientific Examination of Documents Methods and Techniques. Taylor-Francis Ltd. 1997:3-4.
18. <http://www.haberturk.com/gundem/haber/1192359-adalet-bakanindan-bilirkişilik-kanunu-aciklamasi>. Erişim tarihi: 10.02.2016.
19. Aslan Y. Uygulamalı Bilirkişilik Rehberi. Kare Yayınları. İstanbul. 2010. 11-9.